

Klegod historie

Forfatter: Børge B. Thomsen – Stormkløven 10 - 1995

På de fleste matrikelkort og skøder fremgår navnet Søgaard Hovedgaard, men hvor mange ved, hvad Søgaard Hovedgaard var, og hvor den lå.

Søgaard Hovedgaard lå på Holmsland i den nordlige del ud mod Stadil fjord. Holmsland var egentlig en Ø. I dag bemærker man det ikke. Man kan køre over en bro næsten inde i Ringkøbing og forlader øen igen lidt Øst for Søndervig, men her er øen nu landfast med Holmsland Klit. I gamle dage var der et vadested her. Vanddybden var 1- 1½ alen (1 alen = 63 cm).

Søgaard Hovedgaard blev nedrevet i 1830-erne. Først nedrev man hovedbygningen og i 1844 brændte laden og to fløjhuse. Dermed var det slut med herregården. En bondegård opstod med samme navn af dens ruiner.

Søgaard Hovedgaard ejede hele klitten fra Houvig i nord til Bjerregaard i syd. Bønderne på Holmsland var for det meste velstående, hvorimod klitboerne måtte slide for den daglige føde.

Om klitboerne var fiskere, der drev landbrug, eller bønder, der drev fiskeri, kan diskuteres. Men fiskeriet havde stor betydning for dem.

Bønderne på Holmsland følte sig lidt finere end klitboerne. Det kan stadig ses i Ny Sogns Kirke i Kloster, der var sognekirke for hele området. I begge sideskibe findes svære lange bænke af strandede skibsplanker. På kvindesiden er de uden rygstød. Disse bænke var beregnet til klitboerne.

Nr. Lyngvig kirke og Haurvig kirke er nyere og var indtil 1869 anneks til Ny Sogns Kirke i Kloster. Nr. Lyngvig Kirke fik sit tårn i 1953.

Strandinger var også en kærkommen biindtægt i gammel tid. I 1830 blev stranden inddelt i strandlen, hver på 1200 alen. Hvert strandlen havde en strandfoged, hvilket er årsagen til at der langs klitten er flere strandfogedgårde.

Strandfogederne var som regel de gårdmænd, der havde lidt større gårde, idet de dels skulle huse strandede søfolk, og dels stille hestespand til bjergning af strandingsgods. I begyndelsen af 1800-tallet begravede man de druknede søfolk i klitterne, deraf navnet dødemandsbjerg og dødemandskrog opstået.

Selv om man kan sige, at havet gav et tilskud til klitboerne, var det også en gang imellem en besværlig nabo. I 1825, natten mellem den 3. og 4. februar kl.: 3 om morgenen, brød havet ind over klitterne 6 steder på een gang. Det var så voldsomt, at det kun tog 3-4 minutter for havet at nå til fjorden.

Mange huse blev revet bort og mange kreaturer druknede, men ingen mennesker omkom.

Klitten var forvandlet til 5 øer. Den sydlige del af klitten var helt overskyldet i ca. 7 km udstrækning.

Man vil se, især i den sydlige del af klitten, at husene er bygget på forhøjninger. Man ser det især ved den store Bjerregård.

Beboerne blev overrasket i deres senge. De måtte flygte i stor hast.

Det fortælles, at en kone vågnede ved vandets skvulpen på gulvet og vækkede manden:

"Jøsses, tappen er gået af øltønden". Han sprang ud af alkoven og stod i vand til knæene, hvorpå han sindigt svarede.

" A tænker ellers, her er mere ø1 end vort eget".

De gentagne oversvømmelser var til stor skade for landbruget, selv om landbrug ikke var hovednæringsvejen for klitboerne.

Når fiskesæsonen begyndte drog fiskerne og esepigerne til stranden, hvor de boede i nogle små hytter, der lå i den yderste klitrække.

Esepigerne satte agn på på krogene. De større bådelaag brugte 16 - 20 bakker til fiskeri. Der var syv mand i et bådelaag.

Det var linefiskeri med ca. 600 kroge pr. bakke. Det var esepigernes opgave at gøre bakkerne klar til brug. Hver pige skulle ordne 4 bakker, d.v.s. 2400 kroge. Først skulle linen renses og tørres, derpå forsynes med agn og anbringes på bakkerne.

Det skulle ske meget omhyggeligt, så linerne kunne løbe ud, uden at krogene greb fat i hinanden. Når det var havvejr, havde pigerne meget at bestille. Søvn fik de kun, når der var tid til det.

Nogle af de steder, hvor man havde hytter eller fiskeboder, som man også kaldte dem, fik klitterne navne herefter, såsom Bodbjerg.

Andre klitter fik navn efter stedets beboere, f.eks. Karen Brandts Bjerg, Maren Lisbeths Bjerg og Lille Oles Bjerg i Aaregab.

I Klegod har vi også eksempler herpå. På Stormkløven har vi Lars-Bjerg, opkaldt efter ejeren af jorden Lars Luk.

Mindre kendt er nok den sø, der opstår hvert forår på Stormkløven, lige vest for nr. 15, der kaldtes Larses dam.

Slogbjerg og Tudslogbjerg betegner åbninger i klitten.

Navnet Fladsbjerg er betegnelsen for en flad bakke. Lidt nord for VGT-hytten har vi lille og store Fladsbjerg.

Lille Fladsbjerg er i dag den største. Tidligere var der sømærker på toppen af Fladsbjerg, hvor man i usigtbart vejr kunne affyre en signalkanon og ellers havde sømærker, hvorfra man kunne give signaler om landingsforhold.

Ifølge Dansk Stednavneleksikon er ordet Klegod udledt af odden, der består af ler.

I 1845 blev klitten inddelt i 7 skoledistrikter. 3. skoledistrikt var Klegod. Der var 18 familier med 13 skolepligtige børn.

Den gamle skole ligger skråt over for købmanden. klegod's skoledistrikt gik fra Niels Dahls sted i syd (?) og til Anders Fanikers sted i nord (Lyngvej).

Omkring 1870-erne brandte skolen. Den blev genopbygget og udvidet med et fag og senere igen udvidet.

Lidt Klegod historie.

Forfatter: Poul Lützhøft m.fl. 2005

At vore sommerhuse ligger på et område med en interessant historie kan læses i det følgende.

Klegod navnet nævnes første gang i 1600 tallet, som Klegoy eller Klægøj. Navnet stammer fra en klæg odde.

På de lave engarealer ned mod fjorden, består jordbunden af en leragtig jord, som kaldes klæg, og i ældre tid blev benyttet til fremstilling af mursten.

Vores område er dannet i den sidste istid, kaldet den Baltiske istid, ca. 15.000 år før vor tidsregning, og har navn efter det vi i dag kalder Baltikum fordi isen blev presset derfra henover Sverige, og stoppede omkring Hørbylunde Bakker (den jyske højderyg) lidt vest for Silkeborg.

Den jyske højderyg strækker sig fra Kiel Lübeck og går nordover op til Hald hvor den drejer ud mod vest.

Isen skubbede alt foran sig, og har haft indflydelse på det landskab vi har i dag, idet det kraftige smeltevand drev den lette sand med sig, hvorimod den tunge jord faldt til bunds og blev til det mere frodige Østjylland.

Derfor vil man se de mere befolkede områder er mod øst, og der er længere imellem dem mod vest.

En vestjysk gård var i areal også nødvendigvis noget større, og dyrehold var mere får end kreaturer.

Vores sandede område, med klitter ligger imellem den frodige jord, og havbund som er presset op.

I 1682 var der 4 bosteder i Klegod.

I 1787 var der 6 med i alt 28 indbyggere.

I 1845 er antallet steget til 18 bosteder og 75 indbyggere, og ved århundredeskiftet kulminerede indbyggertallet med 130.

I 1884 blev der oprettet båker (sømærker) på den jyske vestkyst til vejledning for de søfarende, bl.a. en i Klegod på "Trenatbjerg". 5 år efter oprettedes faresignalstationer til hjælp for kystfiskerne, heraf en i Klegod på "Fladsbjerg".

Båker og signalstationer blev nedlagt i ca. 1912-13.

I 1905-06 byggede N.P. Holsnager, fra Ringkøbing, den første købmandshandel i Klegod.

I 1940 blev den overdraget til svigersønnen Chr. Luk, der i 1963 sælger den til Arne Pedersen, som i 1966 solgte forretningen til Mie og Niels Lauridsen.

I Februar 2005 overgår Klegod Købmandshandel til et trekløver med Carsten Jespersen som daglig leder.

I 2005 er der ca. 15 helårs bosteder i Klegod, hvorimod udviklingen i sommerhuse er tæt på 900, over en næsten 100-årig periode.

Klegod Skole:

Forfatter:Elin og Henning Gyruup – Klitsvinget

Skolen er opført i 1847 og fungerede som skole til 1958, hvorefter børnene kom til Hvide Sande Skole. Fra begyndelsen var der ikke en egentlig bolig for læreren, den er først tilbygget efter 2. verdenskrig. Skolen var bygget på en lejet grund, der hørte til ejendommen på den anden side af landevejen. Ejendommen, der havde været i slægtens eje i mange år, ejedes af Mathilde og Jens A. Poulsen. De købte skolens bygninger i 1960 og brugte den derefter til udlejning som sommerhus frem til 1969, da de solgte den.

Omkring grundejerforeningens sommerhusområde:

Området er udstykket i flere omgange. Udstykningen er sket fra 2 ejendomme syd for området, der i udstykningsperioden ejedes af Anton Vejen og Iver Miltersen Christensen, og fra to ejendomme øst for landevejen, der dengang ejedes af henholdsvis Jens A. Poulsen og Verner Svendsen.

Det første område, der er udstykket er området op omkring den oprindelige Fladsbjergvej (den der går op til VGT-hytten, der er udstykket fra Jens A. Poulsens ejendom i 1948). Området omkring Fladsbjergvej ejedes af ham og blev udstykket omkring 1960.

Det næste område, der blev udstykket, er området med Klitsvinget og Stormkløven. Dette område blev i 1962 købt af I/S Klegod Sommerhuse v/ arkitekt Gunnar Quist, statsaut. revisor A. Mathiesen og landsretssagfører E. Korch, alle fra Fredericia. Området blev solgt fra Anton Vejens og Jens A. Poulsens ejendomme. Hvor meget af området der stammer fra Anton Vejens ejendom og hvor meget fra Jens A. Poulsens ejendom er uklart, da de handlede en del jord med hinanden. I/S Klegod Sommerhuse udstykkede efterfølgende området i de nuværende grunde og solgte dem.

De sidste områder, der er udstykket, er den nordlige del af området. Noget af det er solgt af Iver Miltersen (1/3) og Jens A. Poulsen (2/3) i 1975 til Villy Moesgaard og Knud Høigaard, der foretog den videre udstykning. Aftalen er oprindelig indgået i 1969 på betingelse af landbrugsministeriets udstykningstilladelse. Endelig er området hen mod Vestklitvej udstykket fra Verner Svendsens gård. Herom har vi ikke yderligere oplysninger.